

Meme Kanseri Nedeniyle Cerrahi Geçiren Hastaların Beden İmajı Algılarının İncelenmesi

Investigation of Body Image Perceptions of Patients Who Underwent Surgery for Breast Cancer

Bu çalışma, 16-19 Kasım 2023 tarihleri arasında Kuşadası/Aydın'da düzenlenen 5. Uluslararası 13. Ulusal Türk Cerrahi ve Ameliyathane Hemşireleri Kongresinde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

Buse Yaren BODUR^{1,2*}, **Hamdiye Banu KATRAN³**

¹ Anadolu Sağlık Merkezi Hastanesi, Genel Cerrahi Yatan Hasta Servisi Hemşiresi, Kocaeli, Türkiye.

² Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Yüksek Lisans Programı Öğrencisi, İstanbul, Türkiye.

³ Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Cerrahi Hastalıklar Hemşireliği Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye

Özet

Bu çalışma meme kanseri nedeniyle son bir yıl içinde ameliyat olmuş olan bireylerin beden imajı algılarını cerrahi sonrası erken ve geç dönemde incelemek amacıyla yapıldı. Tanımlayıcı ve kesitsel olarak tasarlanan çalışma, Kocaeli ilinde özel bir hastanede 01.05.2022-01.05.2023 tarihleri arasında meme kanseri nedeniyle cerrahi geçiren gönüllü 120 bireyler ile retrospektif olarak yapıldı. Veriler hazırlanan 18 soruluk "Hasta Tanılama Formu" ve "Meme Kanseri Beden İmajı Ölçeği (MKBİÖ)" aracılığıyla hastalarla telefon ile görüşmeler yapılarak toplandı. Verilerin istatistiksel değerlendirilmesinde SPSS paket programı kullanıldı ve $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde değerlendirildi. Araştırmaya gönüllü olarak katılan hastaların ($n=120$), %54,2'si 32-50 yaş aralığında, %60'ı üniversite mezunu ve %40,8'i çalışmaktadır. Hastaların %10'u cerrahi müdahaleden sonra 1-3 ay, %31,7'si 3-6 ay, %15,8'i 6-9 ay, %42,5'i ise 9-12 ay süre geçtiğini belirtmiştir. Hastaların %50,8'inin hastalığın 2. evresinde iken cerrahi geçirdiği ve geçirilen cerrahilerin %20'sine total mastektomi yapıldığı belirlendi. Hastaların MKBİÖ puan ortalamaları $107,79 \pm 1,69$ olup orta düzeyde olumsuz beden imajı algısı olduğu belirlendi. Cerrahi tedaviden ilk 6 aydan sonraki süreçte olanların MKBİÖ anlamlı olarak yüksek bulunmuştur. Çalışmanın bulgularına göre meme kanseri nedeniyle cerrahi geçiren hastaların olumsuz beden imajı algılarının geç dönemde daha olumsuz olarak algılandığı belirlendi.

Anahtar Kelimeler: Beden imajı, cerrahi, hemşirelik, meme kanseri

Abstract

The aim of this study is to investigate the body image perceptions of individuals who had undergone breast cancer surgery within the last year, focusing on the early and late postoperative period. The descriptive cross-sectional study was conducted retrospectively with 120 volunteers who had undergone breast cancer surgery between 01.05.2022-01.05.2023 in a private hospital in Kocaeli province. Data were collected through telephone interviews using an 18-question "Patient Identification Form" and the "Breast Cancer Body Image Scale." The SPSS package program was used for statistical analysis, and the significance level was set at $p < 0.05$. Of the 120 participants, 54.2% were between 32 and 50 years old, 40.8% were employed. Regarding the postoperative period, 10% reported being 1-3 months after surgery, 31.7% were 3-6 months after surgery, 15.8% were 6-9 months after surgery, and 42.5% were 9-12 months after surgery. It was found that 50.8% had surgery at stage 2 of the disease, and 20% had a total mastectomy. The mean body image score was 107.79 ± 1.69 , indicating a moderate level of negative body image perception. Patients within the first 6 months after surgery had significantly higher body image scores. The study concluded that negative body image perception was more pronounced in those who had undergone breast cancer surgery in the later postoperative period.

Keywords: Body image, breast cancer, nursing, surgery

1. Giriş

Uluslararası Kanser Araştırma Ajansı (International Agency for Research on Cancer-IARC) küresel olarak, beş kişiden birinin yaşamı boyunca kansere yakalandığını ve sekiz erkekte birinin ve on bir kadından birinin hastalıktan öldüğünü bildirmektedir. Küresel Kanser Gözlemevi (The Global Cancer Observatory-GLOBACAN) verilerine göre 2020'de dünya genelinde meme kanseri %24,5 oranıyla ilk sırada yer alırken; Türkiye'de de tüm yaş grubu kadınlarda meme kanseri %23,9 ile ilk sıradadır (Çiçek ve Beydağ, 2022; GLOBACAN, 2020). Her 4 kadından birine konulan kanser teşhisi, meme kanseri olarak belirlenmektedir (Sağlık Bakanlığı, 2017). Meme, şekli, boyutu ve özellikle yapısı ergenlik, emzirme ve menopoz dönemlerinde daha fazla olmak üzere kadının hayatı boyunca değişime uğrayan bir organdır. Meme dokusundaki hücrelerde meydana gelen anormal değişim, meme kanseri olarak adlandırılır (Bilik ve ark., 2022). Meme kanseri, kadınlar arasında en yaygın görülen kanser türlerinden biridir ve tedavi sürecinde uygulanan cerrahi müdahaleler, kadınların beden imajı üzerinde derin etkiler bırakmaktadır. Meme kanseri tanısıyla ilgili cerrahi müdahale, memelerin kadınlığın, cinselliğin ve çekiciliğin belirgin sembolü olarak kabul edilmesi nedeniyle, kadının beden imajına, annelik hissine ve cinsel çekiciliğine yönelik bir tehdit olarak algılanabilir (Taylan ve Kolaç, 2021).

Cerrahi tedavi, meme kanseri hastaları için yaygın bir tedavi yöntemidir ve meme koruyucu ameliyatlara mastektomi gibi çeşitli cerrahi yaklaşımları içermektedir (American Cancer Society, 2023; Mayo Clinic, 2023; Freeman ve ark., 2018). Bu ameliyatlara, hastaların beden imajı algılarını olumsuz etkileyebilir ve fiziksel görünümdeki değişiklikler, hastaların psikolojik durumlarını karmaşık hale getirebilir (Sel ve Beydağ, 2022; Archangelo ve ark., 2019). Nitekim, yapılan çalışmalar meme cerrahisi geçiren kadınların beden imajı algılarının olumsuz etkilendiğini ortaya koymaktadır (Sel ve Beydağ, 2022; Taylan ve Kolaç, 2021; Archangelo ve ark., 2019).

Beden imajı, bireyin bedenine yönelik algıları, duyguları ve düşüncelerini içeren karmaşık bir yapıdır. Meme kanseri ve tedavisine bağlı olarak fiziksel görünümde ve işlevde meydana gelen değişiklikler, hastaların beden imajı üzerinde olumsuz etkiler yaratabilir. Araştırmalar, meme kanseri hastalarında beden imajı sorunlarının depresyon, anksiyete ve sosyal ilişkilerdeki değişiklikler gibi psikolojik sıkıntılarla bağlantılı olduğunu ve genel yaşam kalitesini etkilediğini göstermektedir (Ahn ve Suh, 2023; Taylan ve Kolaç, 2021). Meme kanseri olan kadınlar dış görünüşleri ile vücutlarıyla ilgili endişeler yaşayabilir, bu da yaşamı tehdit eden bir hastalık ve önemli rol değişiklikleriyle yüzleşmenin zorluklarının yanı sıra psikolojik sıkıntıya da neden olabilir (Oers ve Schlebusch, 2020). Bunların yanı sıra alternatif tedavi olarak kemoterapi ya da radyoterapi alınması durumunda saç dökülmesi, ağrı gibi semptomların olması da beden imajını etkileyebilir. Yapılan çalışmalar, meme kanseri nedeniyle ameliyat olmuş bireylerin beden imajını etkilediğini ortaya koymaktadır (Ahn ve Suh, 2023; Brunet ve ark., 2022; Izydorczyk ve ark., 2018), ancak ameliyat sonrasında bireyin algısını hangi dönemde daha fazla etkilediğine yönelik çalışmalara rastlanmamıştır.

Bu doğrultuda araştırma, meme kanseri nedeniyle ameliyat olan bireylerin beden imajı algılarını cerrahi sonrası erken ve geç dönemde incelemeyi amaçlamaktadır. Literatürde, ameliyat sonrasında bireyin beden imajı algısını hangi dönemde daha fazla etkilediğine yönelik çalışmaların eksikliği

bulunmaktadır. Bu nedenle, bu çalışma, meme kanseri cerrahisi sonrası beden imajı algısının zaman içindeki değişimlerini araştırarak, bu alandaki literatürdeki boşluğu doldurmayı hedeflemektedir.

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma bir özel hastanede meme kanseri nedeniyle son bir yıl içinde ameliyat olmuş olan bireylerin beden imajı algılarını cerrahi sonrası erken ve geç dönemde incelemek amacıyla retrospektif olarak yapıldı.

2.2. Araştırmanın Sorusu

- Meme Kanseri nedeniyle ameliyat olmuş bireylerin ameliyat sonrası erken ve geç dönemde beden imajı algıları ne düzeydedir?

2.3. Araştırmanın Evren ve Örnekleme

Araştırmanın evreni, özel bir hastanenin genel cerrahi kliniğinde meme kanseri nedeniyle Mayıs 2022-Mayıs 2023 tarihleri arasında ameliyat olmuş (170 hasta) hastayı kapsamaktadır. Araştırmanın örnekleme, "Evreni Bilinen Basit Rastgele Örnekleme Hesaplama Formülü"ne göre ($\alpha=0,05$ için örneklem büyüklüğü $\pm 0,03$ örnekleme hatası $p=0,5$ $q=0,5$) %95 güven aralığı ve 0,05 hata payı ile en az 120 hasta olarak hesaplandı ve araştırma 120 hastanın örnekleme alınması ile gerçekleştirildi.

2.4. Verilerin Toplanması ve Veri Araçları

Verilerin toplanmasında "Hasta Tanılama Formu" ve "Meme Kanseri Beden İmajı Ölçeği" kullanıldı. Veriler araştırmacı tarafından 18 yaş üstü, okuma ve yazma problemi olmayan, bilinci açık, psikiyatrik rahatsızlığı bulunmayan, meme kanseri nedeniyle ameliyat olmuş çalışmaya gönüllü olan hastalar ile telefon aracılığıyla görüşülerek yapıldı. Görüşmeler ortalama 15 dakika kadar sürdü.

2.4.1 Hasta Tanılama Formu: Araştırmacı tarafından literatür temel alınarak hazırlanan, 18 sorudan oluşan bir anket formudur (Ceylan ve Rızalar, 2022; Koçak ve ark., 2022; Sel ve Beydağ, 2022). İlk 5 soruda yaşı, eğitim durumu, çalışma durumu gibi sorular, devam eden (6-10. sorular) sorularda cerrahiden sonraki süreç, kanserin kaçınıcı evrede olduğu ve yapılan cerrahinin tipi, kendi kendine muayene ile ilgili sorular (14-16. sorular) ve korku ve endişe durumu (17,18. sorular) sorgulandı.

2.4.2 Meme Kanseri Beden İmajı Ölçeği (MKBİÖ): Nancy Baxter (1998) tarafından tasarlanan, temeli Vamos'un (1993) geliştirdiği kronik hastalığı olan bireylerin çok yönlü beden imajı konseptine dayanan bir çalışmadır (Baxter, 1998). Türkçe geçerlilik ve güvenilirliği Ceylan ve Rızalar tarafından 2022 yılında geliştirilmiştir. Ölçeğin ilk bölümünde, her bir maddeye "Kesinlikle Katılmıyorum: 1, Katılmıyorum: 2, Kararsızım: 3, Katılıyorum: 4, Kesinlikle Katılıyorum: 5" şeklinde 5'li Likert ölçeği kullanılarak değerlendirme yapılırken, ikinci bölümdeki maddeler "Hiçbir zaman: 1, Nadiren: 2, Bazen: 3, Genellikle: 4, Daima: 5" olarak puanlanmaktadır. MKBİÖ, 6 alt boyuttan oluşur. Ölçek toplam 43 madde olup 32 pozitif 11 negatif madde bulunmaktadır. Negatif maddeler: 2,6,8,10,11,12,14,16,36,42. maddelerdir. Ölçek puanı hesaplanırken negatif maddeler ters çevrilmiştir. MKBİÖ'nün puanları 43 ile 215 arasında değişir. Ölçek toplam puanının artması bireyin olumsuz beden algısının arttığını ya da

beden imajı bozukluğunun arttığını ifade etmektedir. Kırılganlık alt boyutu puanı en düşük 11 en yüksek 55, Damgalanma alt boyutu puanı en düşük 11 en yüksek 50, Aktivite Sınırlılıkları alt boyutu en düşük 8 en yüksek 40, Beden Kaygıları alt boyutu puanı en düşük 4 en yüksek 20, Şeffaflık alt boyutu puanı en düşük 5 en yüksek 25, Kola Yönelik Kaygılar alt boyutu puanı en düşük 4 en yüksek 20 puandır. Ölçeğin genel Cronbach α güvenilirlik katsayısı 0,672, alt boyut güvenilirlik Cronbach α katsayıları ise 0,618 ile 0,841 arasında değişmektedir (Ceylan ve Rızalar, 2022). Bu çalışma için ölçek genel Cronbach α güvenilirlik katsayısı 0,934 olarak bulundu.

2.5. Araştırmanın Etik Yönü

Araştırma için gerekli etik kurul izni, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Etik Kurulu'ndan 19/04/2023 tarihinde 35 numaralı onayla alınmıştır. Ayrıca, araştırmanın gerçekleştirildiği hastaneden yazılı izinler ve örnekleme oluşturan gönüllü hastalardan alınan onam ile kullanılan ölçek için yazarlardan yazılı izinler temin edilmiştir.

2.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma tek merkezli bir araştırma olması nedeniyle sonuçların genel popülasyona genellenebilirliği sınırlıdır.

2.7. Verilerin Analizi ve Değerlendirilmesi

Verilerin analizi SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) 25 paket program ile yapıldı. Öncelikle betimsel analizler yapılarak, katılımcılara ait tanıtıcı özelliklerin istatistiklerinde sayı, yüzdelik, ortalama ve standart sapma değerleri verildi. Örneklemin normal dağılıma sahip olup olmadığı, Kolmogorov-Smirnov Testi kullanılarak değerlendirildi. Örneklemin normal dağılım göstermemesi nedeniyle non-parametrik testler kullanıldı. Araştırmada kullanılan ölçeklerin tanıtıcı özelliklere göre farklılık gösterip göstermediği Mann Whitney U (iki kategorili karşılaştırmalarda) ve Kruskal Wallis Testi (ikiden çok kategorili karşılaştırmalarda) ile incelendi. Bütün analizler, %95 güven aralığında ve 0,05 anlamlılık düzeyinde gerçekleştirilmiştir.

3. Bulgular

Araştırmaya katılan kadınların %54,2'si 32-50 yaş aralığında, %77,5'i evli, çoğunluğu %60 ile lisans mezunu ve %40,8'i bir işte çalışmaktadır (Tablo 1).

Tablo 1. Araştırmaya Dahil Edilen Kadınların Demografik Özellikleri (n=120)

Tanıtıcı Özellikler	(n)	(%)
Yaş		
32-50	65	54,2
51-70	55	
Medeni durum		
Evli	93	77,5
Bekar	27	22,5

Tablo 1. Araştırmaya Dahil Edilen Kadınların Demografik Özellikleri (n=120) (Devamı)

Eğitim düzeyi		
Okuryazar değil/İlköğretim	7	5,8
Lise	40	33,4
Lisans/Lisansüstü	73	60,8
Çalışma durumu		
Çalışmıyor	71	59,2
Çalışıyor	49	40,8

Tablo 2’de katılımcıların MKBiÖ toplam puan ve alt boyut puan ortalamaları belirtilmektedir.

Tablo 2. MKBiÖ ve Alt Boyut Puan Ortalamaları

	Ortalama±Standart Sapma	Minimum	Maximum
Kırılganlık	27,44±0,48	14	43
Damgalanma	28,22±0,46	15	40
Aktivitede Sınırlılıklar	20,64±0,34	15	29
Beden Kaygıları	10,70±0,16	8	15
Şeffaflık	11,23±0,29	7	18
Kola Yönelik Kaygılar	9,56±0,22	6	15
MKBiÖ Toplam	107,79±1,69	73	141

MKBiÖ: Meme Kanseri Beden İmaji Ölçeği

Meme kanseri olan kadınların yaşa göre MKBiÖ puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. MKBiÖ puanı, yaşları 32-50 arasında olan hastalarda daha düşük seviyededir (U=1396,50, p=0,039). Buna karşın hastaların MKBiÖ puan ortalamaları arasındaki fark medeni durum, eğitim düzeyi ve çalışma durumuna göre anlamsız (p>0,05) bulunmuştur (Tablo 3).

Tablo 3. Katılımcıların Tanıtıcı Özelliklerine Göre MKBiÖ Puan Ortalamaları (n=120)

Tanıtıcı Özellikler	n	Sıra Ortalamaları	Test değeri	p
Yaş				
32-50	65	54,48		
51-70	55	67,61	U=1396,50	0,039
Medeni durum				
Evli	93	58,57		
Bekar	27	65,12	U=1076,00	0,392
Eğitim düzeyi				
Okuryazar değil*/ İlköğretim	7	54,08		
Lise	40	63,79	X ² =1,009	0,604
Lisans/Lisansüstü*	73	57,57		

Tablo 3. Katılımcıların Tanıtıcı Özelliklerine Göre MKBİÖ Puan Ortalamaları (n=120) (Devamı)**Çalışma durumu**

Çalışmıyor	71	56,29		
Çalışıyor	49	63,10	X ² =1,136	0,567

*Okuryazar olmayan 1 kişi ve lisansüstü mezun 1 kişidir. $p<0,05$

Meme kanseri olan kadınların cerrahi tedaviden bu yana geçen süre, hastalığın evresi ve birinci derece yakınlarının meme kanseri tanısı almış olması (aile öyküsü) yönünden MKBİÖ puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$). Hastalığın 0-1. evresindekilerin MKBİÖ puan ortalamaları, 2. evredeki olanların puan ortalamalarından anlamlı olarak daha düşük bulunmuştur. Birinci derece yakınlarından meme kanseri tanısı almış olanların tanı almamış olanlara göre MKBİÖ puan ortalamaları anlamlı olarak daha yüksek çıkmıştır (Tablo 4).

Tablo 4. Katılımcıların Hastalığa İlişkin Özelliklerine Göre MKBİÖ Puan Ortalamaları (n=120)

Hastalığa İlişkin Bilgiler	n	Sıra Ortalamaları	Test değeri	p
Kronik Hastalık				
Var	9	56,00	U=459,00	0,686
Yok	111	60,86		
Cerrahiden sonra geçen süre				
1-3 Ay	12	28,08	X ² =43,537	0,000
3-6 Ay	38	38,62		
6-9 Ay	19	73,32		
9-12 Ay	51	79,66		
Hastalığın Evresi				
0-1	29	43,47	X ² =11,587	0,009
2	61	69,28		
3	12	65,58		
4	18	54,81		
Ameliyat Tipi				
Total mastektomi	24	61,25	X ² =0,250	0,969
Modifiye radikal mastektomi	9	63,33		
Radikal mastektomi	2	69,75		
Diğer*	85	59,77		
Meme rekonstrüksiyonu				
Evet	11	60,27	U=597,00	0,982
Hayır	109	60,52		
Birinci derece yakınında meme kanseri olma durumu				
Var	31	71,13	U=1050,00	0,048
Yok	89	56,80		

X²: Pearson ki-kare testi U: Mann Whitney U Testi **Kronik Hastalık:** Diyabet ve Hipertansiyon. $p<0,05$

*Segmental Mastektomi, Lumpektomi, Tiletomi, Kadranektomi

4. Tartışma

Bu çalışmada, meme kanseri nedeniyle cerrahi geçiren hastaların beden imajlarının cerrahi tedaviden ne kadar süre sonra ve ne şekilde etkilendiği incelenmiştir. Brunet ve arkadaşlarının (2022) meme kanseri nedeniyle ameliyat olmuş 27 kadın ile yaptıkları nitel araştırma, cerrahi sonrası kadınların

beden imajı algısında olumsuz tutum ve davranışlar geliştirdiğini göstermiştir. Benzer şekilde, Guedes ve arkadaşlarının (2018) meme kanseri nedeniyle tedavi gören 103 hastayı 12 ay boyunca takip ettikleri çalışmada, hastaların %74,8'inin beden imajlarının olumsuz etkilendiği belirlenmiştir. Cordero ve arkadaşlarının (2015) randomize kontrollü çalışması da cerrahi müdahale edilen hastaların beden imajlarının olumsuz etkilendiğini göstermiştir. Sherman ve arkadaşlarının (2017) meme başı koruyucu mastektomi ve meme rekonstrüksiyonu yapılan 75 hasta üzerinde yaptıkları çalışmada, hastaların ameliyat sonrası orta derecede olumsuz beden imajı deneyimledikleri bulunmuştur. Jablonski ve arkadaşlarının (2018) mastektomi ve meme koruyucu cerrahi geçiren kadınlar ile sağlıklı kadınlar arasında yaptıkları beden imajı anketi çalışmasında, cerrahi geçiren kadınların sağlıklı kadınlara göre beden kabulü, kadınlığın dışavurumu ve cinsel ilişki boyutlarında anlamlı farklılıklar gösterdiği belirlenmiştir.

Ancak, Yamani Ardakani ve arkadaşlarının (2020) yaptığı çalışmada, 180 basit mastektomi ve meme koruyucu cerrahi geçiren hastanın Beden İmajı Ölçeği (BİÖ) puan ortalamalarının $14,31 \pm 6,61$ olduğu ve genel olarak beden imajından memnun oldukları bulunmuştur. Bu farklılığın, sadece meme kanserine özgü beden imajı ölçeğinin kullanılmamasından ve farklı cerrahi tekniklerin ele alınmasından kaynaklandığı söylenebilir. Yapılan bu çalışmada hastaların %70,8'inin lumpektomi ve segmental mastektomi geçirdiği belirlenmiştir.

Taylan ve Kolaç'ın (2021) meme kanseri cerrahisi geçiren kadınların beden imajını incelediği araştırmaya göre, katılımcıların %79,4'ünün kanser tanılama süresinin 1-5 yıl arasında olduğu, %58,1'ine cerrahi yöntem olarak lumbektomi uygulandığı ve %39'unun II. evre kanser olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, meme kanseri cerrahisi sonrasında eş ile yaşanan sorunlara bağlı olarak, Beden İmajı Skalası ölçek alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Mevcut çalışmada aynı zamanda, meme kanseri geçiren kadınların cerrahi tedaviden bu yana geçen süre, hastalığın evresi ve birinci derece yakınlarının meme kanseri tanısı alma durumları (aile öyküsü) açısından MKBİÖ puan ortalamaları arasında anlamlı bir istatistiksel fark tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Mevcut çalışmada hastaların ($n=31$) neredeyse dörtte birinin birinci derece yakınına meme kanseri tanısı konulduğu ve MKBİÖ puan ortalamalarının olumsuz yönde etkilendiği belirlendi. Yapılan çalışmaya benzer olarak Álvarez-Pardo ve arkadaşlarının (2023) yaptıkları çalışmada aile öyküsü olanların olmayanlara göre beden imajı algılarında olumsuz değişimin olduğu gözlenmiştir. Ailede meme kanseri ile ilgili tecrübeleri olan bireylerin varlığı, kişinin risk algısını, meme kanseri korkusunu, meme kanseri ile ilgili bilgi düzeyini ve beden imajını algılamada etkili olduğu söylenebilir.

Meme kanserinin görülme sıklığının yaşla arttığı bilinmekte olup, 30 yaş öncesi nadir görülürken 60'lı yaşlarda en yüksek seviyeye ulaşmaktadır (Çiçek ve Beydağ, 2022). Guedes ve arkadaşlarının (2018) çalışmasında, 57 yaş ve üzeri kadınların beden imajı algılarında olumsuz değişim olduğu bulunmuştur. Álvarez-Pardo ve arkadaşlarının (2023) 30-80 yaş aralığındaki 198 hasta ile yaptıkları çalışmada, yaş ile beden imajı algısında olumsuz değişim olduğu belirlenmiştir. Grogan ve Mechanın (2017) yaptığı çalışmada, 29-53 yaş aralığında mastektomi ameliyatı geçiren hastaların beden imajı değerlendirilmiş ve genç yaşta ameliyat olan bireylerin desteklenmesinin önemi vurgulanmıştır. Yapılan çalışmada, yaş arttıkça beden imajındaki bozulmanın da arttığı anlamlı bir şekilde gözlemlenmiştir.

Mete ve Beydağ (2021) üniversite mezunu kadınların benlik saygısının daha yüksek olduğunu belirlemiştir. Álvarez-Pardo ve arkadaşlarının (2023) çalışmasında, yüksek öğrenim gören kadınların olumlu beden imajı algıladıkları ve bedenlerini daha erken kabullendikleri bulunmuştur. Ancak mevcut çalışmada, eğitim düzeyi ile beden imajı algıları arasında anlamlı fark bulunamamıştır. Araştırma bulgularındaki çeşitliliğin farklı kültürel yapılarıdaki hastalarla yapılmasından ve mevcut çalışmada kadınların çoğunluğunun lisans düzeyinde eğitime sahip olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Bu çalışmada MKBİÖ puan ortalaması $107,79 \pm 1,69$ bulunmuştur. Sel ve Beydağ'ın (2022) çalışmasında bu puan $110,76 \pm 16,95$, Ayaz'ın (2012) çalışmasında $92,80 \pm 10,58$, Akkaya ve arkadaşlarının (2011) çalışmasında $98,70 \pm 26,50$, Keskin ve Gümüş'ün (2011) çalışmasında ise $87,28 \pm 18,55$ olarak belirlenmiştir. Araştırma kapsamındaki kadınların beden imajı algılarının cerrahi tedaviden ilk aydan sonraki süreçteki hastaların MKBİÖ daha yüksek bulunmasının yani daha olumsuz beden imajı algısına sahip olmalarının nedeni, araştırma kapsamındaki kadınların yarısından çoğunun 1. ve 2. evre kanserli olması ve ameliyat tipi olarak segmental mastektomi ile lumbektomi yapılmasından, bu cerrahi çeşitlerinin de beden imajında total mastektomiye kıyasla daha az olumsuz beden görünümüne neden olmasından dolayıyla beden imajı algısına daha az etki etmesinden kaynaklanabileceği söylenebilir. Bu da meme koruyucu cerrahi ile bireylerin beden imajı algılarının daha az etkilenebildiği şeklinde yorumlanabilir.

Mevcut çalışma bulguları, cerrahi tedaviden geçen süresi 1-3 ay ve 3-6 ay arasında olan hastaların, 6-9 ay ile 9-12 ay arasındaki hastalara göre Meme Kanseri Beden İmajı Ölçeği (MKBİÖ) puan ortalamalarının anlamlı olarak daha düşük olduğunu göstermiştir. Bu bulgu, cerrahi tedaviden geçen süre 6 aydan fazla olan hastalar için beden imajı algısı açısından daha olumsuz olduğunu ortaya koymaktadır. Fingeret ve arkadaşları (2014) tarafından yapılan bir çalışma, meme kanseri tedavisi gören kadınların ameliyattan sonra iki yıla kadar devam edebilen yüksek oranda beden imajı memnuniyetsizliği yaşadığını vurgulamıştır. Bu araştırma, bu dönemde beden imajı değişikliklerinin psikolojik ve sosyal etkilerini ele almak için multidisipliner bakıma duyulan ihtiyacı vurgulamaktadır. Ancak cerrahiden sonra geçen süre ile beden imajı algısındaki değişimin ilişkisi açıklanmamıştır. Bir başka çalışma, mastektomi geçirmiş kadınlar arasında beden imajı, psikolojik iyi olma hali ve travma sonrası büyüme arasındaki ilişkiye odaklanmıştır. Bu değişkenler arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur; bu da ameliyattan sonra zaman ilerledikçe psikolojik iyi olma halindeki iyileşmelerin beden imajı algısını olumlu yönde etkileyebileceğini göstermektedir (Guedes ve ark., 2018). Bu yönü ile mevcut çalışma literatürdeki cerrahi tedaviden geçen süre ile beden imajı algısındaki ilişkiyi belirlemek yönündeki boşluğa bilgi sağlamakta ve meme kanseri cerrahisi geçiren kadınlara geç dönemde de destek sağlanması gerekliliğine dikkati çekmektedir.

5. Sonuç

Bu çalışmada, meme kanseri nedeniyle cerrahi müdahale geçiren kadınların beden imajı algılarında meydana gelen değişiklikleri incelendi. Elde edilen sonuçlar, cerrahi müdahaleden sonraki ilk 6 aylık dönemden sonra (geç dönemde) daha olumsuz bir beden imajı algısının ortaya çıktığını göstermektedir. Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda meme kanseri nedeniyle cerrahi geçiren kadınların cerrahinin uygulanmasından önce başlayıp özellikle geç dönemde de devam eden

tedavi sürecinde hem fizyolojik değişiklikleri hem de kanser ile mücadelede baş etme stratejilerini güçlendirecek sistemler kurulması, kadınlara psikolojik destek sağlanması önerilmektedir. Ayrıca meme kanseri cerrahisi geçiren hastalara bakım veren hemşirelerin bu konuda eğitim alması sağlanarak hastaya yaklaşımda vaka yönetici hemşireliği süreçlerine holistik bir hemşirelik bakımı planlamasının yapılması önerilmektedir.

Yazarların Katkısı

Konu seçimi: BYB; Tasarım: HBK, BYB; Planlama: HBK, BYB; Veri toplama ve analiz: HBK, BYB; Makalenin yazımı: BYB; Eleştirel gözden geçirme: HBK.

Çıkar Çatışması

Yazarlar arasında çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynakça

- Ahn, J., & Suh, E. E. (2023). Body image alteration in women with breast cancer: A concept analysis using an evolutionary method. *Asia-Pacific Journal of Oncology Nursing*, 10, 2-8. <https://doi.org/10.1016/j.apjon.2023.100214>
- Akkaya, N., Atalay, N. Ş., Selçuk, S. T., Akkaya, S., & Ardiç, F. (2011). Impact of body image on quality of life and mood in mastectomized patients and amputees in Turkey. *Asian Pacific Journal of Cancer Prevention*, 12(10), 2669-2673. <https://doi.org/10.7314/apjcp.2011.12.10.2669>
- Álvarez-Pardo, S., De Paz, J. A., Montserrat Romero-Pérez, E., Portilla-Cueto, K. M., Horta-Gim, M. A., González-Bernal, J. J., Fernández-Solana, J., Mielgo-Ayuso, J., García-Valverde, A., & González-Santos, J. (2023). Factors associated with body image and self-esteem in mastectomized breast cancer survivors. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20(6), 5154. <https://doi.org/10.3390/ijerph20065154>.
- American Cancer Society. (2023). Mastectomy. <https://www.cancer.org/cancer/types/breast-cancer/treatment/surgery-for-breast-cancer/mastectomy.html>
- Archangelo, S. D. C. V., Sabino, M., Veiga, D. F., Garcia, E. B., & Ferreira, L. M. (2019). Sexuality, depression and body image after breast reconstruction. *Clinics*, 74, e883. <https://doi.org/10.6061/clinics/2019/e883>
- Ayaz, A. (2012). Meme Kanseri Kadınlar da Beden İmajı ve Benlik Saygısı [Basılmamış Yüksek Lisans Tezi]. Haliç Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Programı, İstanbul.
- Baxter, N. (1998). The body image after breast cancer questionnaire. The Design and Testing of a Disease Specific Measure. A thesis submitted in con formity with the requirements for the degree of Doctor of Philosophy Graduate Department of Medical Sciences University of Toronto.
- Bilik, Ş., Çavdar, F. S., Çetin, M., & Sever, M. (2022). Mastektomi operasyonu geçiren meme kanseri kadınların öz saygı durumlarının fotoses yöntemi ile incelenmesi. *Tıbbi Sosyal Hizmet Dergisi*, 20, 67-91. <http://doi.org/10.46218/tshd.1167577>
- Brunet, J., Price, J., & Harris, C. (2022). Body image in women diagnosed with breast cancer: A grounded theory study. *Body Image*, 41, 417-418. <https://doi.org/10.1016/j.bodyim.2022.04.012>
- Ceylan, E., & Rızalar, S. (2022). Turkish validity and reliability of body image after breast cancer questionnaire. *Journal of Education and Research in Nursing*, 19(2), 182-190. <https://doi.org/10.5152/jern.2021.56578>
- Cordero, M., Villar, N., & Sánchez, M. (2015). Breast cancer and body image as a prognostic factor of depression: A case study in México City. *Nutr Hosp*, 31(1), 371-379.
- Çiçek, S., & Beydağ, K. D. (2022). Postpartum dönem meme kanseri tanısı alan kadınların yaşadığı güçlükler. *Abant Sağlık Bilimleri ve Teknolojileri Dergisi*, 2(2), 49-57.

- Fingeret, M. C., Teo, I., & Epner, D. E. (2014). Managing body image difficulties of adult cancer patients: lessons from available research. *Cancer*, 120(5), 633-641. <https://doi.org/10.1002/cncr.28469>
- Freeman, M. D., Gopman, J. M., & Salzberg, C. A. (2018). The evolution of mastectomy surgical technique: from mutilation to medicine. *Gland Surgery*, 7(3), 308-315. <http://doi.org/10.21037/gs.2017.09.07>
- Grogan, S., & Mehan, J. (2017). Body image after mastectomy: A thematic analysis of younger women's written accounts. *Journal of Health Psychology*, 22(11), 1480-1490. <https://doi.org/10.1177/1359105316630137>
- Guedes, T. S. R., de Oliveira, N. P. D., Holanda, A. M., Reis, M. A., da Silva, C. P., e Silva, B. L. R., & de Souza, D. L. B. (2018). Body image of women submitted to breast cancer treatment. *Asian Pacific Journal of Cancer Prevention: APJCP*, 19(6), 1487. <https://doi.org/10.22034/APJCP.2018.19.6.1487>
- Izydorczyk, B., Kwapniewski, A., Lizinczyk, S., & Sitnik-Warchulska, K. (2018). Psychological resilience as a protective factor for the body image in post-mastectomy women with breast cancer. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 15(6), 1181. <https://doi.org/10.3390/ijerph15061181>
- Jablonski, M. C., Streb, J., Mirucka, B., Slowik, A. J., & Jach, R. (2018). The relationship between surgical treatment (mastectomy vs. breast conserving treatment) and body acceptance, manifesting femininity and experiencing an intimate relation with a partner in breast cancer patients. *Psychiatria Polska*, 52(5), 859-872. <https://doi.org/10.12740/PP/OnlineFirst/88545>
- Keskin, G., & Gümüş, A. (2011). Turkish hysterectomy and mastectomy patient-depression, body image, sexual problems and spouse relationships. *Asian Pacific Journal of Cancer Prevention*, 12, 425- 432.
- Koçak, H. S., Olçar Ece, Z., & Güngörmüş, Z. (2022). Birinci derece yakını meme kanserli kadınların korku düzeyinin erken tanı davranışlarına etkisi. *Hemşirelik Bilimi Dergisi*, 5(1);22-29. <https://doi.org/10.54189/hbd.1049877>
- Kowalczyk, R., Nowosielski, K., Cedrych, I., Krzystanek, M., Glogowska, I., Streb, J., ... & Lew-Starowicz, Z. (2019). Factors affecting sexual function and body image of early-stage breast cancer survivors in Poland: A short-term observation. *Clinical Breast Cancer*, 19(1), e30-e39.
- Mayo Clinic. (2023). Mastectomy. <https://www.mayoclinic.org/tests-procedures/mastectomy/about/pac-20394670>
- Mete, B., & Beydağ, K. D. (2021). Mastektomi sonrası meme rekonstrüksiyonu yapılan kadınlarda benlik saygısı ve sosyal görünüş kaygısı. *Sağlık ve Toplum*, 31(2), 159-171.
- Oers, H., & Schlebusch, L. (2020). Indicators of psychological distress and body image disorders in female patients with breast cancer. *Journal of Mind and Medical Sciences*, 7(2), 179-187. <https://doi.org/10.22543/7674.72.P179187>
- Sel, Z., & Beydağ, K. D. (2022). Meme kanseri nedeniyle cerrahi operasyon geçiren kadınlarda beden algısı, cinsel yaşam kalitesi ve evlilik uyumu ilişkisi. *Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri ve Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 119-127. <https://doi.org/10.46413/boneyusbad.1076336>
- Sherman, K. A., Woon, S., French, J., & Elder, E. (2017). Body image and psychological distress in nipple-sparing mastectomy: The roles of self-compassion and appearance investment. *Psycho-oncology*, 26(3), 337-345. <https://doi.org/10.1002/pon.4138>
- Taylan, S., & Kolaç, N. (2021). Meme kanseri cerrahisi geçiren kadınların beden imajı ve cinsel uyumları. *Androloji Bülteni*, 23(3), 163-169. <https://doi.org/10.24898/tandro.2021.79069>
- T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü. (2017). Türkiye Kanser İstatistikleri. Sağlık Bakanlığı. 15.08.2023 tarihinde https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/birimler/kanser-db/istatistik/Turkiye_Kanser_Istatistikleri_2017_OZETLI.pdf adresinden alındı.
- The Global Cancer Observatory-GLOBACAN. (2020). <https://gco.iarc.fr/>
- Yamani Ardakani, B., Tirgari, B., & Roudi Rashtabadi, O. (2020). Body image and its relationship with coping strategies: The views of Iranian breast cancer women following surgery. *European journal of cancer care*, 29(1), e13191. <https://doi.org/10.1111/ecc.13191>